

استفاده از شبکه های اجتماعی و ارتباط آن با سبک های هویتی و گرایش به رفتارهای پرخطر در دانش آموزان دبیرستان های شهرستان سراوان

خدابخش جنگی زهی^۱، دکتر عبدالوهاب پورقاز^۲، دکتر حسین جنا آبادی^۳

^۱ دانشجوی دوره فوق لیسانس تحقیقات آموزشی دانشگاه سیستان و بلوچستان

^۲ دانشیار گروه آموزش و پرورش دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه سیستان و بلوچستان

^۳ دانشیار گروه آموزش و پرورش دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه سیستان و بلوچستان

چکیده

هدف از این پژوهش تعیین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی و ارتباط آن با سبک های هویتی و گرایش به رفتارهای پرخطر در دانش آموزان دبیرستان های شهرستان سراوان بود. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش کلیه دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان های دوره دوم متوسطه شهر سراوان در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ بودند. حجم نمونه به شیوه نمونه گیری طبقه ای - تصادفی می باشد که تعداد ۳۲۰ نفر از دانش آموزان به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای اندازه گیری شامل سه پرسشنامه سبک هویت (بروزنسکی، ۱۹۸۹)، عضویت در شبکه های اجتماعی (مقیمی و لطفی، ۱۳۹۴) و مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی (زاده محمدی و احمدآبادی، ۱۳۸۷) می باشد. که اعتبار آنها به ترتیب ۰/۹، ۰/۹۱ و ۰/۸۶ بدست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از ضریب همبستگی پیرسون، و رگرسیون استفاده گردید. یافته های تحقیق نشان داد که بین بعد فردی استفاده از شبکه های اجتماعی با همه مولفه های رفتارهای پرخطر رابطه وجود دارد. بعد اجتماعی شبکه های اجتماعی با مولفه رابطه و رفتارجنسی رابطه دارد. همچنین بعد فرهنگی-اخلاقی با مولفه رابطه و رفتار جنسی رابطه دارد. براساس تحلیل رگرسیون بعد فردی و بعد فرهنگی-اخلاقی شبکه های اجتماعی می توانند رفتارهای پرخطر را پیش بینی کنند. همچنین ابعاد شبکه های اجتماعی قادر به پیش بینی سبک های هویت نمی باشد.

واژه های کلیدی: شبکه های اجتماعی، سبک هویت، رفتارهای پرخطر

یکی از مشخصه های بارز زندگی در قرن بیست و یکم را می توان تاثیرات شگرف و غیر قابل کنترل پیشرفت های فن آوری بر زندگی اجتماعی انسان دانست. از آنجا که یکی از مصادیق بارز این تاثیرگذاری ظهور شبکه های به ظاهر اجتماعی مجازی است بررسی ابعاد مختلف بروز و ظهور این شبکه ها همواره باید محور مطالعات و تحقیقات به هنگام، مفید و اثر بخش قرار گیرد. شبکه های اجتماعی فضایی آنلاین هستند که بر ساخت و بازتاب روابط اجتماعی میان افراد تمرکز می کنند؛ افرادی که در این فضا به تبادل علایق و فعالیت هایشان می پردازند. شبکه های اجتماعی علاوه بر شکل دهی جدید به عرصه و فضای تعاملات رودر روی اجتماعی و کنش های میان فردی، نقش مهمی هم در نحوه انجام تعاملات شغلی و تجاری ایفا می کنند. در بحث از آسیب شناسی شبکه های اجتماعی، نکته ی حائز اهمیت، ریسک بسیار بالای این گونه شبکه ها از لحاظ آسیب های اجتماعی و فرهنگی می باشد. اصطلاح شبکه های اجتماعی را برای نخستین بار چی ای بارنز در سال ۱۹۵۱ طرح کرد و از آن پس به سرعت به شیوه ای کلیدی در تحقیقات و مطالعات بدل گشت. (الیسون و بوید^۱، ۲۰۰۷) نخستین بار مفهومی با شبکه اجتماعی اینترنتی با قالب امروزی در سال ۱۹۶۰ اولین بار در دانشگاه ایلی نویز در ایالت متحده امریکا مطرح شد پس از آن در ۱۹۹۷ نخستین سایت شبکه اجتماعی اینترنتی به آدرس (شش درجه^۲) راه اندازی شد. بر اساس تعریف راین گلد شبکه های اجتماعی مجازی، معمولاً به معنای شبکه الکترونیکی ارتباطات متقابل است که محدوده اش را خود تعریف می کند و پیرامون علاقه و یا هدف مشترکی تشکیل شده، گرچه در برخی مواقع، ایجاد ارتباط فی نفسه به هدف تبدیل می شود. (راین گلد^۳، ۲۰۰۲). امروزه اینترنت، یکی از مهمترین ابداعات بشر در قرن اخیر، با قابلیت ها و کارکردهای متعدد و گسترده، بخش های مختلف زندگی انسان را تحت تاثیر خود قرار داده است. شبکه های اجتماعی یکی از سرویس های مهم اینترنتی است که توجه کاربران زیادی را در سراسر جهان به خود جلب کرده است. شبکه های اجتماعی مجازی به لحاظ عمومیت یافتن در میان کاربران و با گستره وسیع جغرافیایی در درون مرزهای ملی، تبدیل شدن به یک ارتباط خصوصی و شخصی و فارغ بودن از هر نوع کنترل از سوی مراجع قدرت، به وسیله ای بی بدیل در عرصه ارتباطات تبدیل شده اند و زمینه های تاثیرگذاری خارج از کنترل دولتها و نهادهای قدرت را در جوامع به وجود آورده اند. مفهوم بحران هویت ناشی از شرایط جدید فضای دو جهانی شده کنونی است. از مهمترین عوامل بروز بحران هویت در جوامع فعلی، گسترش صنعت ارتباطات و به ویژه فضای مجازی

^۱ - Ellison & Boyd^۲ - Sixdegree^۳ - Rhein Gold

اینترنت و شبکه های اجتماعی سایبری است. سبک های هویتی جوامع مختلف تحت تاثیر تحولات بسیار عظیم علمی-تکنولوژیک به سمت جامعه اطلاعاتی یا جامعه شبکه ای در حال حرکت اند جامعه شبکه ای، جامعه ای است که ساختار آن متأثر از فناوری است. در جامعه شبکه ای، جوامع با چالش هایی چون نابرابری اجتماعی، هویت های جدید، تمایزپذیری و شالوده شکنی نهادهایی نظیر دولت، و فرصت هایی چون نقش اینترنت و شبکه های اجتماعی در پژوهش، خلاقیت، تعامل و همزیستی جهانی، شکل گیری هویت سیال و غیره رو به رو شده اند. به نظر میرسد به علت وجود این چالش ها انسجام اجتماعی و هویتی در جامعه اطلاعاتی و به خصوص در کشورهای در حال توسعه مانند ایران متزلزل شده است. از مهمترین عوامل بروز بحران هویت در جوامع فعلی، گسترش صنعت ارتباطات و به ویژه فضای مجازی اینترنت و شبکه های اجتماعی سایبری است. اینترنت و شبکه های اجتماعی که آزادترین محیطی است که بشر تا به امروز با آن مواجه بوده، منابع هویت ساز سنتی و معمول در جوامع را تضعیف و کارکرد آنها را با دشواری رو به رو کرده است. (معمار و عدلی پور و خاکسار، ۱۳۹۱). شبکه های اجتماعی دو پیامد مثبت و منفی در زندگی افراد و بخصوص نوجوانان را به همراه دارند نوجوانان به تبعیت از همسالانشان در این گروهها و با توجه به ویژگی های این دوره به دنبال کسب هویت خود هستند که شبکه های اجتماعی یک ابزار در این راستا می باشند. رفتارهای پرخطر طیف وسیعی از رفتارهای آسیب زا مانند سیگار کشیدن و مصرف مواد مخدر، پرخاشگری اجتماعی و زد و خورد با دیگران، آسیب رساندن به خود، روابط نامشروع جنسی، و ... را شامل می شود (محمدعلی پور، رستمی و قائم مقامی، ۱۳۸۹). از جمله عوامل مؤثر در گرایش به رفتارهای پرخطر، رسانه ها هستند رسانه ها در گرایش به انواع رفتارهای پرخطر دخیل هستند امروزه رسانه ها به شکل گسترده ای در زندگی بشر نفوذ کرده اند و تأثیر بسزا و تعیین کننده ای در جهت دهی افکار عمومی دارند (فرجیها، ۱۳۸۵). برخی از پژوهشگران بر این باورند که یکی از عوامل اصلی بروز خشونت در جامعه، گسترش نمایش خشونت از تلویزیون و فراوانی سی دی های حاوی صحنه های کشتار و زد و خوردها و ماجراهای خونی است. پژوهشگران بین انحرافات اجتماعی دیگر از جمله اعتیاد، سرقت و راهزنی و تماشای برنامه خشونت آمیز تلویزیونی رابطه یافته اند. (قنبری و رمضانخانی، ۱۳۸۶)

اهداف (سوالات) پژوهش

- ۱- آیا بین استفاده از شبکه های اجتماعی و رفتارهای پرخطر رابطه وجود دارد؟
- ۲- آیا بین استفاده از شبکه های اجتماعی و سبک های هویت رابطه وجود دارد؟
- ۳- آیا ابعاد استفاده از شبکه های اجتماعی می تواند سبک هویت دانش آموزان را پیش بینی کند؟

۴- آیا ابعاد استفاده از شبکه های اجتماعی می تواند گرایش به رفتارهای پرخطر دانش آموزان را پیش بینی کند؟

پیشینه پژوهش

تحقیق مهرابی، محمودی و مولوی (۱۳۹۵) با عنوان پیش بینی گرایش به رفتارهای پرخطر بر اساس باورهای دینی، هیجان خواهی، آلودگی محیط و رسانه ها در دانشجویان دختر دانشگاه اصفهان، پیش بینی رفتارهای پرخطر بر اساس میزان استفاده از رسانه ها در حیطه فضاهای اجتماعی موبایلی را تایید کرد.

رحمتی و کرامتی (۱۳۹۵) در تحقیقی با موضوع ارتباط اعتیاد به اینترنت با خودکارآمدی اجتماعی، سبک های هویت و تفاوت های جنسیتی در دانشجویان به این نتیجه رسیدند که اعتیاد به اینترنت با خودکارآمدی اجتماعی و سبک های اطلاعاتی و هنجاری رابطه منفی و با سبک هویت سردرگم- اجتنابی رابطه مثبت دارد. همچنین نتایج رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام نشان داد که در بین سبک های هویت، در رتبه اول سبک هویت اطلاعاتی و سبک هویت سردرگم- اجتنابی توانایی پیش بینی اعتیاد به اینترنت را دارند.

مولایی و جانی (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان رابطه اعتیاد به اینترنت با گرایش نوجوانان به جنس مخالف، رفتارهای جنسی، الکل، خشونت چت و هک که بر روی دانش آموزان متوسطه شهر اردبیل در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ انجام دادند به این نتیجه رسیدند که بین اعتیاد به اینترنت با رفتار جنسی، گرایش به جنس مخالف، خشونت، چت و هک رابطه مثبت و معناداری وجود دارد اما بین اعتیاد به اینترنت با زیر مولفه الکل رابطه معناداری یافت نشد. همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد که اعتیاد به اینترنت قادر به تبیین معنادار رفتار جنسی، گرایش به جنس مخالف، خشونت، چت و هک می باشد.

نتایج تحقیقات جمشیدی و سروقد (۱۳۹۴) نشان داد که بین سبک های هویت اطلاعاتی و هنجاری با اعتیاد به اینترنت رابطه منفی، معنی دار و بین سبک هویت سردرگم- اجتنابی با اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت معنی دار وجود دارد.

در تحقیقی که توسط بذرافشان و رفیعی کته (۱۳۹۲) تحت عنوان تاثیر فضای مجازی بر هویت دینی جوانان روستایی در تربیت حیدریه انجام گرفت یافته های تحقیق نشان از تاثیر گذاری بالای فضای شبکه های ماهواره ای بر هویت دینی جوانان روستایی، تغییر نقش ها، باورها، ارزش های سازگار فرهنگی و محیطی و به انفعال کشاندن جوانان در کارکرد های دینی و فرهنگی در جغرافیای زیست اجتماعی روستا دارد.

مطالعه عبدی (۱۳۹۲) نشان داد که تماشای ماهواره در افراد متاهل و مجرد به یک میزان نقش زیادی در روابط جنسی پرخطر دارد. این درحالی است که امروزه استفاده از اینترنت و شبکه های اجتماعی مجازی نقش زیادی در گذراندن اوقات فراغت جوانان ایفا می کنند و لزوماً بر محتوای آنچه که در این شبکه های در بین جوانان و نوجوانان مبادله می شود نظارتی وجود ندارد. شواهد حاکی از قابل توجه بودن محتوای غیر اخلاقی و مضامین جنسی دارد.

در تحقیقی که قویدل حیدری، کاظمی، نیک منش و آذر خرداد (۱۳۹۱) با عنوان بررسی رابطه ی بین رفتارهای جنسی و رسانه های ارتباطی (اینترنت، ماهواره و تلفن همراه) در نوجوانان شهر زاهدان انجام دادند به این نتیجه رسیدند که رسانه ها رابطه ی مستقیم و معنی داری با رفتارهای جنسی نوجوانان دارند و ماهواره و تلفن همراه در گرایش نوجوانان به رفتار جنسی تأثیر بیشتری دارد. می توان از یافته های پژوهش نتیجه گرفت که استفاده غیر اخلاقی از این رسانه ها با رفتارهای جنسی همبستگی دارد.

در تحقیق عبدی زرین، سجادیان، بیان معمار، عظیمی (۱۳۸۹) با عنوان رابطه بین سبک هویت و بهزیستی روانی دانش آموزان دختر مقطع راهنمایی قم تحلیل داده ها نشان داد که بین سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری با بهزیستی روانی و تعهد هویت رابطه مستقیم وجود دارد و بین سبک هویت سردرگم با بهزیستی روانی و تعهد هویت رابطه معکوس معنادار وجود دارد.

نتایج یافته های قنبری و رمضانخانی (۱۳۸۶) نشان می دهد که بین انحرافات اجتماعی مانند اعتیاد، سرقت و راهزنی با تماشای برنامه های خشونت آمیز تلویزیون رابطه وجود دارد.

نتایج پژوهش هولتز و اپل^۴ (۲۰۱۱) نشان داد که تماشای فیلم های خشونت آمیز و همچنین انجام بازی های آنلاین خشن باعث مشکلاتی مانند خشونت، سرکشی علیه پدر و مادر، انجام فعالیت های بدنی خطرناک و استرس می شود.

تحقیقات کو، یو، لیو، هوانگ و یو^۵ (۲۰۰۹) با عنوان رابطه بین رفتارهای پرخطر و نوجوانان وابسته به اینترنت و آنلاین نشان داد که نوجوانانی که اعتیاد به اینترنت دارند در طول تماشای رفتارهای خشونت آمیز رفتارهای پرخطرانه تری نسبت به قبل از خود نمایش می دهند.

^۴ - Holtz, & Appel

^۵ - Ko, Yen, Liu, Huang & Yen

نتیجه تحقیق ویکفیلد^۶ (۲۰۰۳) نشان می دهد برنامه های تلویزیونی که مصرف مواد دخانیات را به تصویر می کشند، ممکن است موجب تشویق نوجوانان به سیگار کشیدن شوند .

روش پژوهش

تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی است چون با هدف برخورداری از نتایج یافته ها برای حل مسائل موجود در سازمان به کار می رود و از لحاظ روش، توصیفی از نوع همبستگی است و به بیان واقعی موضوع تحقیق و تشریح موضوع، از طریق جمع آوری اطلاعات و اینکه در حال حاضر وضعیت چگونه است، پرداخته است و همچنین به سنجش روابط بین متغیرهای شبکه های اجتماعی با سبک های هویتی و رفتارهای پرخطر می پردازد.

جامعه آماری در این تحقیق شامل دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان های دوره دوم متوسطه شهرستان سراوان که ۱۸۷۸ نفر می باشد در این تحقیق روش نمونه گیری، تصادفی-طبقه ای می باشد. برای تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شده است. به این صورت که برای جامعه دانش آموزان دبیرستان های دوره دوم متوسطه شهر سراوان که ۱۸۷۸ نفر بودند، جدول مورگان، نمونه ۳۲۰ نفری را پیشنهاد کرده است.

ابزار پژوهش

به منظور جمع آوری داده ها از ۳ پرسشنامه سبک هویت بروزنسکی، مقیاس رفتار پرخطر و عضویت در شبکه های اجتماعی استفاده شده است.

پرسشنامه سبک هویت بروزنسکی (۱۹۸۹):

این پرسشنامه دارای ۴۰ سوال است و سبک هویت فرد و میزان تعهد فرد را در هنگام اجرای پرسشنامه مورد سنجش قرار می دهد. پرسشنامه از پنج گزینه شامل کاملاً موافق، موافق، نه موافق نه مخالف، مخالف، کاملاً مخالف تشکیل شده است. نمره گذاری سوالات ۱، ۱۴، ۹ و ۲۰ به صورت معکوس می باشد. به این صورت که کاملاً موافقم (۱)، موافقم (۲)، نه موافق نه مخالف (۳)، مخالفم (۴) و کاملاً مخالفم (۵) می گیرد. روایی پرسشنامه از نوع روایی صوری و محتوی که مورد تایید اساتید راهنما و مشاور قرار گرفت و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ محاسبه شد که ۰/۹ بدست آمد.

^۶ -Wakefield

پرسشنامه شبکه های اجتماعی:

به منظور بررسی اثرات عضویت در شبکه های اجتماعی در افراد متاهل (زن و مرد) در سال ۱۳۹۴ توسط هما مقیمی و دکتر زهره لطیفی تهیه شده است. منظور از شبکه های اجتماعی در این مقیاس لاین، واتس آپ، تلگرام، بی تالک، تانگو، وایبر، اینستاگرام و دیگر شبکه های مجازی مورد استفاده در ایران است. این پرسشنامه دارای ۳۷ عبارت بوده که شامل سه زیر مقیاس: بعد فردی، بعد اجتماعی و بعد فرهنگی - اخلاقی است.

بعد فردی: ۱۵ عبارت را به خود اختصاص داده است که به بررسی انگیزه های شخصی فرد برای عضویت در شبکه های اجتماعی و تاثیراتی که عضویت در شبکه های اجتماعی بر افکار، نگرش ها و رفتارهای فرد می گذارد می پردازد.

بعد اجتماعی: شامل ۱۳ عبارت است در این بعد باور فرد در مورد محاسن و معایب و عضویت در شبکه های مجازی و تاثیراتی که عضویت در شبکه های اجتماعی بر افکار، نگرش ها و رفتارهای بین فردی و اجتماعی می گذارد پرداخته می شود.

بعد فرهنگی - اخلاقی: بعد فرهنگی اخلاقی نیز ۹ عبارت را به خود اختصاص داده است که به بررسی نگرش فرد نسبت به آداب و رسوم جامعه و اخلاق دینی فرد برای عضویت در شبکه های مجازی و تاثیراتی که عضویت در شبکه های اجتماعی بر افکار، نگرش ها و رفتارهای فرهنگی اخلاقی می گذارد می پردازد. روایی این مقیاس به شیوه صوری و محتوایی که مورد تایید اساتید راهنما و مشاور بود مورد بررسی قرار گرفته است پایایی مقیاس به روش آلفای کرونباخ محاسبه و ۰/۸۶ بدست آمد.

مقیاس خطر پذیری نوجوانان ایرانی (زاده محمدی و احمد آبادی، ۱۳۸۷):

شامل ۳۸ گویه برای سنجش آسیب پذیری نوجوانان در مقابل ۷ دسته رفتارهای پرخطر از قبیل رانندگی، خشونت، سیگار کشیدن، مصرف مواد مخدر، مصرف الکل، رابطه و رفتار جنسی و گرایش به جنس مخالف است که پاسخگویان موافقت یا مخالفت خود را با این گویه ها در یک مقیاس ۵ گزینه ای از کاملاً موافق (۵) تا کاملاً مخالف (۱) بیان می کنند. روایی مقیاس حاضر از نوع روایی صوری و محتوایی است که به تایید اساتید راهنما و مشاور رسیده و پایایی آن که با استفاده از آلفای کرونباخ بست آمده و ۰/۹۱ می باشد.

در ضمن برای تجزیه و تحلیل داده های تحقیق از ضریب همبستگی، رگرسیون و آزمون فریدمن با کمک نرم افزار اس پی اس اس استفاده شده است.

یافته های پژوهش:

در مطالعه حاضر تعداد ۳۲۰ از دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان های دوره دوم متوسطه شهر سراوان مورد مطالعه قرار گرفتند که ۱۶۰ نفر (۵۰/۰) پسر و ۱۶۰ نفر (۵۰/۰) دختر می باشند.

سوال اول: آیا بین استفاده از ابعاد شبکه های اجتماعی و سبک های هویت رابطه وجود دارد؟

جدول (۱) نتایج آزمون اسپیرمن برای همبستگی شبکه اجتماعی و سبک هویت

آماره	سبک اطلاعاتی	سبک هنجاری	سبک سردرگم	تعهد هویت	
R	۰/۰۷	-۰/۰۰۵	۰/۱۴	۰/۰۸	بعد فردی
sig	۰/۱۷	۰/۹۲	۰/۰۱	۰/۱۲	
R	۰/۰۴	-۰/۰۳	۰/۰۸	۰/۰۵	بعد اجتماعی
sig	۰/۴۰	۰/۵۹	۰/۱۳	۰/۳۰	
R	۰/۰۳	۰/۱۱	۰/۰۰۷	۰/۰۱	بعد فرهنگی - اخلاقی
sig	۰/۴۸	۰/۰۴	۰/۹۰	۰/۸۵	
N=۳۲۰					

در جدول (۱) نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد که بعد فردی استفاده از شبکه های اجتماعی با سبک هویت سردرگم با $r=0/14$ در سطح ۹۵ درصد رابطه مثبت و معنادار دارد. ($p<0/05$)

سوال دوم: آیا بین ابعاد شبکه های اجتماعی و رفتارهای پرخطر رابطه وجود دارد؟

برای بررسی سوال فوق از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که در جدول زیر ارائه گردیده است

جدول (۲) نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین شبکه های اجتماعی و رفتارهای پرخطر

آماره	بعد فردی	بعد اجتماعی	بعد فرهنگی - اخلاقی	
R	۰/۱۲	-۰/۰۱۲	-۰/۰۶	رانندگی
sig	۰/۰۳	۰/۸۳	۰/۲۴	
R	۰/۲۱	۰/۰۵	-۰/۰۴	خشونت
sig	۰/۰۰	۰/۲۹	۰/۳۹	
R	۰/۱۹	۰/۰۷	-۰/۰۸	سیگار کشیدن

sig	۰/۰۰	۰/۱۹	۰/۱۴	مصرف مواد مخدر
R	۰/۱۶	۰/۰۶	-۰/۰۹	
sig	۰/۰۰۴	۰/۲۴	۰/۰۸	مصرف الکل
R	۰/۱۶	۰/۰۸	-۰/۰۶	
sig	۰/۰۰۲	۰/۱۵	۰/۲۱	دوستی با جنس مخالف
R	۰/۳۷	۰/۱۰	-۰/۰۷	
sig	۰/۰۰	۰/۰۵۱	۰/۱۷	رابطه و رفتار جنسی
R	۰/۲۸	۰/۱۴	-۰/۱۱	
sig	۰/۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۴	
N=۳۲۰				

با توجه به نتایج جدول (۲) می توان گفت: که بعد فردی شبکه اجتماعی با مولفه ی رانندگی با $r = ۰/۱۲$ در سطح $۰/۹۵$ رابطه معنادار دارد. ($p < ۰/۰۵$)

نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد که بعد فردی استفاده از شبکه های اجتماعی با خشونت ($r = ۰/۲۱$)، سیگار کشیدن ($r = ۰/۱۹$)، مصرف مواد مخدر ($r = ۰/۱$)، مصرف الکل ($r = ۰/۱۶$)، دوستی با جنس مخالف ($r = ۰/۳۷$) و رابطه و رفتار جنسی ($r = ۰/۲۸$) در سطح $۰/۹۹$ درصد رابطه معنادار دارد. ($p < ۰/۰۰۱$)

نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد که ضریب همبستگی بعد اجتماعی استفاده از شبکه های اجتماعی با رفتار پرخطری چون رابطه و رفتار جنسی با $r = ۰/۱۴$ در سطح $۰/۹۹$ درصد رابطه معنادار دارد. ($p < ۰/۰۰۱$)

نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد که ضریب همبستگی بعد فرهنگی - اخلاقی شبکه های اجتماعی نیز با رابطه و رفتار جنسی با $r = ۰/۱۱$ در سطح $۰/۹۵$ درصد رابطه معنادار دارد. ($p < ۰/۰۵$)

سوال سوم: آیا ابعاد استفاده از شبکه های اجتماعی می تواند سبک هویت دانش آموزان را پیش بینی کند؟

برای بررسی این سوال از آزمون رگرسیون همزمان استفاده گردید.

بر اساس نتایج این آزمون که در جدول (۳) نشان داده شده است ضریب رگرسیون را برای ابعاد شبکه های اجتماعی نشان می دهد که ضریب همبستگی، برابر با ($r = ۰/۱۰۸$) و ضریب تعیین ابعاد شبکه های اجتماعی برابر با ($r^2 = ۰/۱۲$) می باشد. یعنی ابعاد استفاده از شبکه های اجتماعی می تواند $۱/۲$ درصد از تغییرات مربوط به سبک های هویتی شرکت کنندگان را تبیین کند و باقیمانده مربوط به سایر متغیرهاست.

جدول (۳) ضریب رگرسیون ابعاد شبکه های اجتماعی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعدیل	خطای استاندارد برآورد
۱	.۱۰۸	.۰۱۲	.۰۰۲	۲۱/۴۶۰

برای تایید ضریب رگرسیون از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده می شود، نتایج آزمون ANOVA براساس یافته های جدول (۴) نشان می دهد که F مشاهده شده ($F=1,233$) معنادار نمی باشد.

جدول (۴) شاخص های تحلیل واریانس یک راه جهت بررسی معناداری کل مدل رگرسیون

مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	f	معناداری
رگرسیون	۱۷۰۳,۶۸۶	۳	۵۶۷,۸۹۵	۱,۲۳	۰/۲۹۸
باقیمانده	۱۴۵۵۳,۲۶۴	۳۱۶	۴۶۰,۵۳۹	۳	
کل	۱۴۷۲۳,۹۵۰	۳۱۹			

با توجه به ضریب t حاصل از رگرسیون در جدول (۵)، هیچ کدام از ابعاد استفاده از شبکه های اجتماعی معنادار نمی باشد. بنابر این می توان گفت، ابعاد استفاده از شبکه های اجتماعی قادر به پیش بینی سبک های هویت نمی باشند.

جدول (۵) شاخص های تحلیل رگرسیون چندگانه با روش ورود همزمان

مدل	بتای غیراستاندارد	بتای استاندارد	t	Sig
	B	Std.E	β	
مقدار ثابت	۱۱۶,۸۹۰	۶,۱۷۲		۰/۰۰۰
بعد فردی	۰/۲۳۸	۰/۱۵۲	۰/۱۰۵	۰/۱۱۸
بعد اجتماعی	-۰/۰۷۳	۰/۱۹۴	-۰/۰۲۹	۰/۷۰۵
بعد فرهنگی-اخلاقی	۰/۱۵۰	۰/۱۸۵	۰/۰۵۲	۰/۴۱۹

سوال چهارم: آیا ابعاد استفاده از شبکه های اجتماعی می تواند گرایش به رفتارهای پرخطر دانش آموزان را پیش بینی کند؟

جدول (۶) نتایج آزمون رگرسیون گام به گام برای پیش بینی رفتارهای پرخطر توسط ابعاد استفاده از شبکه های اجتماعی

گام	متغیر	R	R مجذور	ضریب	ضریب بتا	T	F	Sig
تعیینی تعدیل شده								
۱	بعد فردی	۰/۲۶۶	۰/۰۷۱	۰/۰۶۸	۰/۲۶۶	۴/۹۱	۲۴/۱۴۱	۰/۰۰۱
۲	بعد فردی	۰/۳۰۲	۰/۰۹۲	۰/۰۸۶	۰/۲۸۸	۵/۳۱۸	۱۵/۹۶۴	۰/۰۰۱
و								
بعد اخلاقی-فرهنگی								
-۰/۱۴۶ -۲/۷۰۳								

برای پاسخ به اینکه آیا ابعاد استفاده از شبکه های اجتماعی می تواند گرایش به رفتارهای پرخطر دانش آموزان را پیش بینی نماید از آزمون رگرسیون گام به گام استفاده شد که در جدول (۶) ارائه گردیده است.

نتایج جدول (۶) بیانگر آن است که در گام اول، مولفه ی بعد فردی به تنهایی توانسته ۶/۸ درصد از تغییرات رفتارهای پرخطر را پیش بینی کند و بیشترین پیش بینی را از متغیر رفتارهای پرخطر داشته است.

ولی در گام های بعدی بعد اخلاقی و فرهنگی به همراه بعد فردی توانستند ۸/۶ درصد متغیر رفتارهای پرخطر را پیش بینی کند. با توجه به نمره f مدل مربوط در سطح ۹۹ درصد معنی دار می باشد.

بحث و نتیجه گیری:

پژوهش حاضر جهت بررسی استفاده از شبکه های اجتماعی و ارتباط آن با سبک های هویت و رفتارهای پرخطر انجام شد. نتایج یافته های جدول (۱) با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون حاکی از آن است که بین استفاده از شبکه های اجتماعی و سبک هویت رابطه ای وجود ندارد و با یافته های رحمتی و کرامتی (۱۳۹۵)، جمشیدی و سروقد (۱۳۹۴) در ارتباط با رابطه اعتیاد به اینترنت و سبک های هویت نا همسو می باشد. در مورد ارتباط بین سبک های هویت و استفاده از اینترنت، اغلب پژوهش های انجام گرفته در خصوص رابطه هویت شخصی، اجتماعی، ملی و دینی یا مذهبی با استفاده از اینترنت بوده اند. در این زمینه لازم به توضیح است که بیشتر پیشینه تحقیق مربوط به رابطه بین هویت و استفاده از اینترنت، در ابعاد اجتماعی هویت (ملی، قومی، دینی و ...) و به طور خلاصه در چشم اندازی کلان مورد توجه پژوهشگران بوده است و به رابطه آن با هویت فردی و شخصی کمتر توجه شده است.

یافته های جدول (۲) با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون حاکی از آن است که بین استفاده از شبکه های اجتماعی و رفتارهای پرخطر رابطه وجود دارد. این نتایج با یافته های مولایی و جانی (۱۳۹۴)، عبدی (۱۳۹۲)، قویدل حیدری، کاظمی، نیک منش و آذر خرداد (۱۳۹۱)، قنبری و رمضانخانی (۱۳۸۶)، هولتز واپل (۲۰۱۱)، کو و همکاران (۲۰۰۹) و ویکفیلد (۲۰۰۳) همسو می باشد. در تبیین این مساله می توان مطرح کرد که با توجه به عواقبی که اعتیاد به اینترنت برای افراد دارد، مثل تغییر دادن سبک زندگی به منظور صرف زمان بیشتر در اینترنت، کاهش عمومی فعالیت بدنی، بی توجهی به سلامت خود در نتیجه کار با اینترنت، اشتغال فکری به رابطه جنسی به دلیل دسترسی پذیری، اجتناب از فعالیت های مهم زندگی به منظور صرف وقت بیشتر در اینترنت، کاهش روابط اجتماعی، نادیده گرفتن خانواده و دوستان، مشکلات مالی ناشی از اینترنت، مشکلات تحصیلی و غیره احتمال اینکه اعتیاد به اینترنت با توجه به عواقبی که در بالا ذکر شد فرد را به سمت رفتارهای پرخطر بکشاند، بالا می برد.

یافته های جدول (۳) با استفاده از آزمون رگرسیون حاکی از آن است که شبکه های اجتماعی قادر به پیش بینی سبک های هویت نمی باشد در مورد پیش بینی سبک های هویت اغلب پژوهش ها به ارتباط شبکه های اجتماعی با سبک های هویت محله ای، فرهنگی، ملی پرداخته شده است و مقایسه دقیق امکانپذیر نمی باشد. در این زمینه تحقیق فوق با یافته های بذرافشان و رفیعی کته (۱۳۹۲) ناهمسو می باشد.

یافته های جدول (۴) با استفاده از آزمون رگرسیون حاکی از آن است که ابعاد فردی و اخلاقی- فرهنگی شبکه های اجتماعی قادر به پیش بینی رفتارهای پرخطر می باشد این نتایج با یافته های مهرابی، محمودی و مولوی (۱۳۹۵)، مولایی و جانی (۱۳۹۴) همسو می باشد. در پایان می توان نتیجه گرفت که شبکه های اجتماعی جز جدایی ناپذیری از زندگی انسانها هستند و بی تردید تاثیری فراوان در سبک زندگی، سبک های هویتی و همچنین رفتار افراد خواهد داشت.

منابع:

- بذرافشان، جواد و رفیعی کته تلخ، عیسی. (۱۳۹۲). بررسی تاثیر فضای مجازی بر هویت دینی جوانان روستایی (بررسی موردی: دهستان بالا رخ تربیت حیدریه)، مطالعات روانشناسی تربیتی، سال دهم، شماره ۱۷، صص ۲۲-۱.
- جمشیدی، مژگان و سروقد، سیروس. (۱۳۹۴). نقش میانجی سبک های هویت در رابطه بین تمایز یافتگی خود و اعتیاد به اینترنت دانش آموزان دبیرستان های غیردولتی، روش ها و مدل های روانشناختی، سال ششم، شماره ۲۰، صص ۵۳-۳۷.
- رحمتی، صمد و کرامتی، هادی. (۱۳۹۵). ارتباط اعتیاد به اینترنت با خودکارآمدی اجتماعی، سبک های هویت و تفاوت های جنسیتی در دانشجویان، مجله تحقیقات نظام سلامت، دوره ۱۲، شماره ۱۶-۲۱.
- فرجیها، محمد. (۱۳۸۵). بازتاب رسانه ای جرم. رفاه اجتماع، ۵(۶)، ۸۶-۵۷.
- قویدل حیدری، محبوبه؛ کاظمی، یحیی؛ نیک منش، زهرا و آذر خرداد، فاطمه. (۱۳۹۱). بررسی رابطه ی بین رفتارهای جنسی و رسانه های ارتباطی (اینترنت، ماهواره و تلفن همراه) در نوجوانان شهر مرزی زاهدان، همایش ملی شهرهای مرزی و امنیت؛ چالش ها و رهیافت ها. دانشگاه سیستان و بلوچستان، صص ۹۹۵-۹۸۵.
- قنبری، شهلا و رمضانخانی، علی. (۱۳۸۶). نقش رسانه ها در ترویج رفتارهای مخاطره آمیز، پژوهش های ارتباطی، دوره ۸، شماره ۴۲، صص ۱۰۲-۸۷.
- طاهری، مهدی؛ یاریاری، فریدون؛ صرامی، غلامرضا و ادیب منش، مرزبان. (۱۳۹۲). رابطه ی بین سبک های هویت، شادکامی و بهزیستی روان شناختی در دانشجویان دانشگاه، دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی دوره چهاردهم، شماره ۱، (پیاپی ۵۱)، صص ۸۲-۷۲.
- عبدی، سیروان. (۱۳۹۲). آسیب شناسی سریال های عامه پسند ماهواره ای در جامعه امروز ایران از دید صاحب نظران، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته ی علوم ارتباطات، دانشکده صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران.
- عبدی زرین، سهراب؛ سجادیان، پریناز؛ شهید، شیما؛ بیان معمار، احمد و عظیمی، حسین. (۱۳۸۹). رابطه بین سبک هویت و بهزیستی روانی در دانش آموزان مقطع راهنمایی شهر قم، طلوع بهداشت، سال نهم، شماره ۱، صص (۴۴).
- مهرابی، حسینعلی؛ محمودی، فهیمه و مولوی، حسین. (۱۳۹۵). پیش بینی گرایش به رفتارهای پرخطر بر اساس باورهای دینی، هیجان خواهی، آلودگی محیط و رسانه ها در دانشجویان دختر، دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، سال هفدهم، شماره ۲، صص ۱۴-۴.
- مولایی، مهری و جانی، ستاره. (۱۳۹۴). رابطه اعتیاد به اینترنت با گرایش نوجوانان به جنس مخالف، رفتارهای جنسی، الکل، خشونت، چت و هک، دوماهنامه علمی-پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، سال نوزدهم، ش ۶، صص ۳۴۲-۳۳۴.
- محمدعلی پور، زینب؛ رستمی، محمد و قائم مقامی، مریم. (۱۳۸۹). رابطه سبک های دلبستگی و رفتارهای پرخطر، فصلنامه اعتیاد پژوهی سوء مصرف مواد، ش ۱۵، صص ۹۰-۸۳.

معمار، ثریا؛ عدلی پور، صمد و خاگسار، فاطمه. (۱۳۹۱). شبکه های اجتماعی مجازی و بحران هویت، مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، دوره اول، ش ۴، صص ۱۷۶-۱۵۵.

Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (۲۰۰۷), "Social network sites: definition, history, and scholarship", *Journal of Computer-Mediated Communication*, ۱۳(۱): -۲۱۰-۲۳۰.

Ko CH, Yen JY, Liu SC, Huang CF, Yen CF. The associations between aggressive behaviors and Internet addiction and online activities in adolescents. *J Adolesc Health*. ۲۰۰۹; ۴۴(۶): ۵۹۸-۶۰۵.

-Wakefield, M., Flay, B. (۲۰۰۳). Appraisal of anti-smoking advertising by youth at risk for regular smoking: a comparative study in the United States. Australia and Britain American. *Journal of Public Health*, ۱۲(۲): ۱۸۰-۱۹۹.

-Holtz, P., & Appel, M. (۲۰۱۱). Internet use and videogaming predict problem behavior in early adolescence, *Journal of Adolescence*, ۳۴(۱): ۴۹-۵۸.

Rheingold, H (۲۰۰۲), *the virtual community, homestead in on the electronic, , frontier*, Addison-wesley publishing company reading, ma.